

Filosofo Alicja Gescinska: ‘Ik heb het gevoel dat sommigen het ethische debat niet durven te voeren’

Alicja Gescinska. Beeld Bas Bogaerts

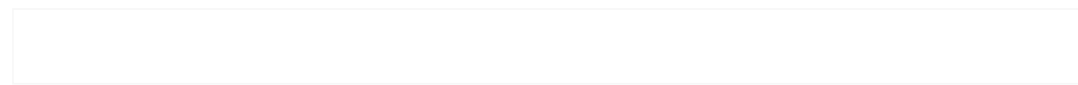
Het woedt ethische debatten. Een meerderheid in het parlement wil de wettelijke termijn voor abortus verlengen tot achttien weken. En Open Vld diende een voorstel in dat euthanasie bij dementie mogelijk moet maken. Filosofo Alicja Gescinska, in mei nog zelf op een Open Vld-lijst, waarschuwt dat de politiek te snel gaat. ‘Er is toch niets conservatiefs aan vragen stellen?’

♦ Exclusief voor abonnees door **ANN VAN DEN BROEK** 24 november 2019, 6:00

Wat denkt u: is het noodzakelijk om de wetten op abortus en euthanasie nog verder aan te passen?

“Die vraag is essentieel: is er nood aan? Ik weet dat vandaag niet. Om daarop te kunnen antwoorden, moet je met heel erg goed cijfermateriaal werken. We

hebben een euthanasiewet, we hebben een abortuswet. We moeten heel precies weten voor wie het goed loopt, waar het niet goed loopt, wie er uit de boot valt.”

Bij abortus lijkt dat duidelijk: vier- à vijfhonderd vrouwen per jaar gaan naar Nederland, waar de termijn om een zwangerschap te laten afbreken op 22 weken ligt tegenover de huidige 12 weken bij ons.

“Maar wat weten we over die groep? Waarom gaan zij naar Nederland? En hoeveel van die vrouwen lieten nog een abortus uitvoeren na de achttiende week zwangerschap? Zij zouden bij de nieuwe wetgeving nog steeds naar Nederland moeten.

(boos) “De laatste cijfers over abortus in ons land dateren van 2011. De abortuscommissie is sindsdien nauwelijks nog samengekomen (de Nationale Evaluatiecommissie Zwangerschapsafbreking werd afgelopen jaar nieuw leven ingeroepen, maar deed nog geen aanbevelingen omdat ze nog niet over recente data beschikken, AVB). En dat voor een thema dat we zo belangrijk vinden dat er heel snel een nieuwe wet moet komen. Dat kan toch niet?

“Hetzelfde geldt voor de euthanasiewet. Ik mis een degelijke evaluatie, een antwoord op de vraag of er een behoefte is om de euthanasiewetgeving verder uit te breiden. Maar die rapporten zijn er niet.”

Alicja Gescinska: 'Wim Distelmans komt steeds met de meest schrijnende voorbeelden. Niemand betwist dat die bestaan. Maar is de vraag naar euthanasie werkelijk zo groot bij alzheimerpatiënten?' Beeld Bas Bogaerts

Palliatief arts Wim Distelmans is wel heel duidelijk over de nood aan euthanasie bij dementie.

“Ik heb veel respect voor meneer Distelmans, maar ik hoor altijd alleen zijn stem. Er zijn nog andere progressieve meningen, waarom zou enkel hij kunnen bepalen wat een waardig leven is? Ga eens te rade bij Raymond Tallis. De Britse neurowetenschapper en alzheimerspecialist is zo progressief als maar kan. Hij is het boegbeeld van de Britse *assisted dying*-campagne. Hij vindt euthanasie bij dementie een absolute no-goarea. Ik begrijp zijn bekommernis wel.

“Wie zegt dat wie voorheen tekende voor euthanasie, dat nog steeds zou willen wanneer hij of zij effectief dement is? Misschien herkent uw moeder u niet meer. Misschien reageert ze totaal anders dan ze voorheen deed, kan ze alleen nog roerloos toekijken hoe anderen kaartspelen en had ze vooraf gezworen dat ze dat nooit wou meemaken. Maar misschien is ze content? Vergelijk het met mensen die zweren dat het voor hen allemaal niet meer zou hoeven wanneer ze in een rolstoel terecht zouden komen. Tot het zover is. Alleen kunnen we het in geval van dementie niet meer vragen.

“Distelmans komt steeds met de meest schrijnende voorbeelden. Niemand betwist dat die bestaan. Maar is de vraag naar euthanasie werkelijk zo groot bij Alzheimerpatiënten? Als ik praat met mensen uit de praktijk, dan zeggen die heel stellig nee.”

Politiek voert Open Vld de forcing. Een Open Vld-medewerkster kreeg donderdag bakken kritiek over zich heen omdat ze gepost had dat er zo'n intense vibe op het hoofdkwartier hing. 'Dat is wie wij zijn als partij, dit is onze kern, daar moeten we terug naartoe, dit is ons liberalisme', schreef ze.

“Ik snap dat dat misplaatst kan overkomen, omdat sommigen zich dan afvragen: willen ze zich gewoon profileren? Is het hen erom te doen om toch maar Europees ethisch koploper te blijven? Ik ga ervan uit dat dat niet de intentie is, maar we zijn over mensen bezig, over leven en dood. Zulke thema's verdienen een serieuze debat.”

Alicja Gescinska: 'Stop ook eens met te praten over 'de baarmoederinhoud', zeg. Die 'inhoud' is heel tastbaar voor de persoon die de ingreep moet uitvoeren en voor de persoon die er afscheid van moet nemen, hoor.' Beeld Bas Bogaerts

Wat denkt u dan wanneer u Els Van Hoof van CD&V hoort argumenteren dat een foetus van 18 weken haar

heeft, vingers en tenen en een kloppend hart?

“Waarom zou ze dat niet mogen zeggen? Dat is de realiteit. Een foetus van 12 weken is niet dezelfde als eentje van 18 weken. De ingreep is totaal anders. Als we het debat eerlijk willen voeren, moeten we durven te zeggen dat het voor vrouw en arts een veel ingrijpendere ervaring is. Ik erger me ook aan de terminologie die gebruikt wordt. Stop ook eens met te praten over ‘de baarmoederinhoud’, zeg. Die ‘inhoud’ is heel tastbaar voor de persoon die de ingreep moet uitvoeren en voor de persoon die er afscheid van moet nemen, hoor.

“Soms heb ik het gevoel dat de partijen het debat niet durven te aangaan. Waar zijn we bang voor? Het is een hele legitieme vraag om de termijn op achttien weken te leggen. Ik ben daar niet per definitie tegen. Maar dan moet je ook precies kunnen uitleggen waarom het achttien is en niet zestien, twintig of tweeëntwintig. Vandaag is een foetus van 22 weken nog niet levensvatbaar. Maar de wetenschap evolueert zo snel, misschien is dat over een aantal jaar wel het geval?”

In Groot-Brittannië en in Nederland kan het wel al tot 22 weken. Is dat geen argument pro?

“In Groot-Brittannië rijden ze ook links, daarom moeten wij dat toch geen goed idee vinden? We halen op verschillende leeftijden ons rijbewijs, mogen op verschillende leeftijden alcohol drinken en seks hebben. Het is aan ons om af te wegen wat wij wenselijk vinden in onze maatschappelijke context, in ons sociaal systeem, met onze gezondheidszorg. Nogmaals: ik ben daar niet tegen. Maar ik wil wel eerst meer debat, cijfers en antwoorden op alle mogelijke vragen. Er is gewoon meer tijd nodig.”

De hoorzittingen vorige legislatuur waren niet voldoende, de politiek gaat te snel?

“Absoluut. Sommigen lijken te vinden dat we ons niet mogen afvragen of een uitbreiding geen *slippery slope* zal zijn, of er niet méér vrouwen nog abortus zullen plegen na 12 weken zwangerschap. Maar die vraag moeten we ons stellen. Een wet uitbreiden is veel makkelijker dan toegestane vrijheden weer inperken.

“Ik zie vandaag helaas nogal veel politieke *peer pressure*. Progressieven die niet voor elkaar willen onderdoen. Maar ethische dossiers vergen tijd. In de plaats zijn we aan het galopperen. Ik vraag me echt af: waarom moet dit nú?”

Alicja Gescinska: 'Vragen dienen niet om nieuwe wetten tegen te houden, wel om ze zo goed mogelijk tot stand brengen. We willen toch niet dat land worden dat bekend staat om zijn grijze zones?' Beeld Bas Bogaerts

Misschien omdat voorstanders een momentum zien nu de regering in lopende zaken zit? Dan heeft het parlement de vrijheid om te beslissen, over meerderheid en oppositie heen.

“Ik mag hopen dat dat niet de reden is. Het debat is niet gediend bij deze snelle opeenvolging van ethische vraagstukken. We zitten nog in de volle discussie over het verlengen van de abortustermijn en daar komt het wetsvoorstel voor euthanasie bij dementie. Niet zo lang geleden is ook het debat over euthanasie bij voltooid leven gelanceerd. Het stoort me enorm dat alles op één hoop gegooid wordt.

“Je kan de wet aanpassen voor enkele honderden mensen. Maar wanneer je merkt dat het debat dusdanig polariseert dat het de andere werkzaamheden lamlegt, dat CD&V er misschien een breekpunt van wil maken tijdens de federale onderhandelingen die zo al moeilijk genoeg verlopen, dan moet je misschien erkennen dat het misschien niet het juiste moment is. Er is een enorm armoedeprobleem, er zijn wachtlijsten weg te werken, migratieproblemen op te lossen en een gigantisch gat in de begroting te vullen. Je kan het niet maken dat al die dossiers on hold gezet worden. Dan riskeer je dat er veel meer mensen getroffen worden op al die vlakken, dan

dat je er helpt met die nieuwe wetgeving. Op zulke momenten snap ik dat mensen cynisch worden van politiek.”

U stond zelf als onafhankelijke op de Europese lijst van Open Vld in mei, maar werd niet verkozen. Over die politieke uitstap schreef u pas een boek, *Intussen komen mensen om*. U omschrijft uw gevoel na de verkiezingen als 4opgeluchte ontgoocheling en ontgoochelde opluchting’.

“Ik ben niet als muurbloempje op die lijst gaan staan: ik was graag in dat parlement te gaan zitten en vijf jaar van mijn leven of misschien meer te wijden aan dingen echt te proberen veranderen. Op lastige momenten tijdens de campagne sprak ik mezelf moed in door te denken: maar straks heb ik misschien de kans om Orbán op zijn plaats te zetten. Dat is er helaas niet van gekomen. (*lacht*) Maar je kan als intellectueel buiten de politiek ook heel veel betekenen. Dus dat probeer ik nu te doen.”

Nochtans: sommige vrienden hadden u vooraf ten stelligste afgeraden om in politiek te gaan. U kon meer kunnen betekenen aan de zijlijn, vonden ze. U repliceerde dat u het gevoel had dat tien jaar doceren, boeken en artikelen niets leek te hebben uitgemaakt. Dat ziet u vandaag dan anders?

“Ik hoop een zaadje te planten in de hoofden van zij die de macht hebben.”

Alicja Gescinska: 'De oude tegenstelling van religieuzen tegen de antireligieuzen is weg, vandaag lijkt het progressieven tegen conservatieven. Maar die simplistische tweedeling klopt niet.' Beeld Bas Bogaerts

Ook al riskeert u verketterd te worden door uw gewezen politieke medestanders voor het standpunt dat u nu

inneemt?

“Ik zeg toch niets schokkends? Verschillende progressieve vrienden zeggen me dat ze twijfelen, maar dat niet durven uit te spreken want dat ze dan direct als een N-VA’er worden weggezet. Ben je progressief, dan zou je automatisch voor het volledige pakket moeten zijn. Zo’n houding maakt het debat monddood. Er is toch niets conservatiefs aan vragen stellen? Ik zou zelfs durven te zeggen: hoe progressiever je bent, hoe groter de noodzaak is voor bezinning. Vragen dienen niet om nieuwe wetten tegen te houden, wel om ze zo goed mogelijk tot stand brengen. We willen toch niet dat land worden dat bekend staat om zijn grijze zones? Hoe straffer je dossier is, hoe beter de nieuwe regels.

“De oude tegenstelling van religieuzen tegen de antireligieuzen is weg, vandaag lijkt het progressieven tegen conservatieven. Maar die simplistische tweedeling klopt niet. Heel veel mensen weten het gewoon niet. Waarom vind ik dat niet terug in het politieke debat? Ik steek nu mijn nek uit, in de hoop dat journalisten, academici, burgers die twijfelen dat ook durven te doen. En wie mij hiervoor wil verketteren, doe maar. Maar die geeft dan in feite toe dat hij geen debat wil.”